

’n Tragiese kêrel

- teen wil en dank!

A Tragedian In Spite Of Himself

(Anton Chekhov)

Afrikaanse vertaling

Nico Luwes

Anton Chekhov

15/10 2014
Dept. Drama en Teaterkuns
UV
Bloemfontein
(c) opvoerrechte verkrygbaar by Dalro
www.dalro.co.za/

’n Tragiese kêrel – teen wil en dank

Nico Luwes

Karakters

IVAN IVANOVITCH KOLKACHOV, staatsamptenaar wat in die somer tydelik met sy familie en op die platteland moet gaan bly en werk.

ALEXEY ALEXEYEVITCH MURASHKIN, sy vriend in die stad.

Die stel

Die studeerkamer in MARUSHKIN se woonstel in St Peterburg Rusland. Ongeveer 1888.

Russies mates, geldeenhede ens.

1 verst = 3600 Voet = 2/3 Myl (ongeveer)

1 arshin = 28 Duim

1 dessiatin = 2.7 Akkers

1 kopeck = 1/4 Pennie

1 roebel = 100 Kopecks = 2 sjeilings en 1 pennie

Toneel een

- Murashkin *(sit agter sy lessenaar besig met ’n takie of hy sit dalk en snork).*
- Kolkachov *(bars vervaard by die deur in. In sy hande ’n glasskerm vir ’n olielamp, ’n speelgoedfietsie, drie hoede-dose, ’n groot pakkie met ’n vrou se rok in, ’n kas met bier en verskeie kleiner pakkies. Hy kyk verdwaald rond en sak dan uitgeput in die sofa neer).*
- Murashkin: Ha! Hoe gaan dit. My liewe, Ivan Ivanovitch? Verheug om jou te sien? Wat bring jou hiernatoe? Stad toe?
- Kolkachov *(haal swaar asem):* My dierbare vriend... ek wil jou iets vra... Ek pleit by jou... leen my ’n rewolwer tot more. Wees ’n vriend!
- Murashkin: Vir wat wil jy ’n rewolwer hê?
- Kolkachov: Ek moet dit hê... my liewe Moedertjie tog! Gee my bietjie water... Vinnig... water! Ek móét dit hê. Ek moet deur ’n donker woud vannag. So, net vir ingeval van insidente... toe, asseblief, Alexey Alexeyevitch, leen dit vir my.
- Murashkin: O, jou ou leuenaar, Ivan Ivanovitch! Wat de duiwel het jy in ’n donker woud te make? Ek kan sien daar broei iets in jou! Ek sien op jou gesig jy beplan iets! Wat gaan met jou aan? Is jy siek?
- Kolkachov: Net ’n oomblik, laat ek net my asem terugkry... O, my liewe Moedertjie! Ek is so moeg soos ’n ou hond. My hele lyf en kop voel of dit op ’n spit braai. Ek kán dit nie meer vat nie. Wees nou ’n goeie vriend en moenie vrae vra en verduidelikings soek nie. Gee my net die rewolwer, ek smeek jou!
- Murashkin: Haai regtig, Ivana Ivanovitch, wat se lafhartigheid is dit nou? Die vader van ’n familie en ’n verantwoordelike publieke amptenaar. Skaam jou!

Kolkachov: Wat se soort vader vir ‘n familie is ek? Ek is ‘n martelaar! Ek is ‘n trekos, ‘n slaaf, ‘n ou niks-werd karnallie, ‘n sleg ou jakkals wat hier sit en wag dat iets moet gebeur in plaas daarvan om na die ander wêreld te verkas. Ek is ‘n voddelap, ‘n dwaas, ‘n idioot. Waarom leef ek nog? Wat is die nut?

(Hy spring op) Kom nou, sê my waarom moet ek nog leef? Wat is die doel van hierdie nimmereindigende emosionele lyding en liggaamlike uitmergeling? Ek kan verstaan dat ‘n mens ‘n martelaar vir ‘n groot idee kan wees, maar om ‘n martelaar te wees vir die duiwel-weet-wat, rompe, hoededose en lampglase, nee! Ek weier volstrek! Nee, nee, néé! Ek het genoeg gehad! Genóég!

Murashkin: Moenie so skree nie! Die bure sal jou hoor!

Kolkachov: Laat hulle hoor; dit maak nie saak nie! En as jy níé vir my die rewolwer gee nie, sal iemand anders tog wel, en dan is my doppie in elk geval geklink! Ek het klaar besluit.

Murashkin: Wag nou, iewers is ‘n groot knoop los. Praat sagter en kalmeer. Ek verstaan nog steeds nie wat sodanig verkeerd is met jou lewe nie?

Kolkachov: Wat is verkeerd? Jy vra my wat is verkeerd? Nou goed, ek sal jou sê! Goed. Ek sal jou álles vertel en dan... dan sal my hart dalk ligter voel. Kom ons sit. O, my liewe Moedertjie tog, ek kry nie asem nie...

Nou goed. Kom ons vat nou byvoorbeeld sommer ‘n dag soos vandag. Ja, sommer vandag. Soos jy weet moet ek van tien tot vier by die Tesourie werk. Dis warm, bedompig, daar is vlieë en, my liewe vriend, totále chaos. Die Sekretaris is met verlof, Khrapov moes gaan trou en die simpel klerke is almal in die platteland besig om skelm met die plaaslike boertjies en boerinnetjies te kafoefel. Ja, rond te kafoefel, of hulle hou hulle besig met swak amateur toneelopvoeringtjies.

Kolkachov: By die werk is almal halfpad aan die slaap of so moeg gekafoefel en deur-die-blare dat jy geen eenvoudige antwoord uit hulle kan kry nie.

Die Sekretaris se take is oorgeneem deur ’n siel wat doof is in een oor en boonop verlief. Die publiek het mal geword; almal hardloop rond en baklei en daar is so ’n rumoer dat jy jouself nie kan hoor praat nie! Dis ’n administratiewe deurmekaarspul – ’n nagmerrie! En my werk is ’n stadige, dodelike gif. Dis altyd dieselfde, altyd die selfde. Eers ’n regstelling, dan ’n terugverwysing hoekom, dan nog ’n regstelling en weer ’n terugverwysing waarom. Dis so vervelig soos die golwe van die see. Jou oë, verstaan jy, kruip naderhand uit jou kop uit soos ’n krap s’n.

Water... Gee my water! (*Hy sluk ’n glas af en breek ’n wind*)

Jy kruip daar uit! ’n Gebroke, opgebruikte man. Jy wil bitter graag gaan uiteet en slaap, maar jy kán nie. Jy onthou jy bly vir die maand op die platteland - met jou hele familie - en jy is ’n slaaf, ’n voddelap, ’n stukkie tou, ’n plomp stuk vleis en jy moet rondskarrel om die kastaiings uit die vuur te krap want die Sekretaris is met verlof en Khrapov moes gaan trou.

Waar ons op die platteland bly het ’n wonderlike nuwe gier nou posgevat. Wanneer ’n man grootdorp toe gaan, het elke vervloekte vrou, en ek nou praat nou nie eers van my eie vrou nie, hulleself die mag en die reg opgeëis om hom met ’n drag verpligtinge op te saal. Jou vrou beveel jou om by die grootdorp se naaister te gaan inloer en haar uit te vloek omdat sy die korset te wyd om die bors en te nou om die skouers gestik het. Klein Sonya soek ’n nuwe paar skoentjies, jou skoonsuster soek ’n serp van pers sy - so in die omgewing van twintig kopek en drie armlengtes lank... Wag net!

(*Hy haal ’n nota uit sy sak*) Ek sal dit lees. ”’n Glas vir die olielamp, een pond varkwors, vyf kopek se naeltjies en drie takkies kaneel, kasterolie vir Misha, tien pond bruinsuiker,” ensovoorts, ensovoorts.

Kolkachov *(haal ’n ander nota uit sy sak en begin lees)*: “Wat jy moet saambring van ons stadshuis af. ’n Koperhouer vir die suiker. Karbolsuur. Insekgif – so tien kopek s’n. Twintig bottels bier. Asyn en korsette vir Madame Shanchau by no. 82...” *(Volgens sy gebare moet sy ’n allemintige vrou met ’n hemelsbreë borsmaat wees)* Og! “En bring Misha se winterjas en oorskoene (gouloshes) saam.” Dis is die opdragte van my vrou en familie.

(Hy haal ’n ander nota uit sy sak en begin lees) Dan is daar die opdragte van ons dierbare vriende en bure – mag die duiwel hulle kom haal! “More is die verjaarsdag van Volodia Vlasin. Ek moet vir hom ’n fietsie koop. Die vrou van Lieutenant-Kolonel Virkhin is in ’n interessante kondisie, en ek word versoek om elke dag by die vroedvrou om te gaan en haar te versoek om gereed te staan om op kort kennisgewing te kom. En so aan en so aan.

(Hy stop die notas in sy sak en vee sy sweet met sy geknoopte sakdoek af) Daar is vyf notas in my sak en my sakdoek is vol onthou-knope.

En so, my dierbare vriend, verspil jy jou tyd tussen die kantoor en jou trein. Jy hol soos ’n windhond met ’n uithangtong in die dorp rond. Jy hol en hol en vervloek jou eie lewe. Van die modeontwerper na die apteek, van die apteek na die naaister, van die naaister na die slaghuis vir die varkwors en dan weer terug apteek toe. In die eerste plek struikel jy oor ’n stuk materiaal op die vloer, by die tweede verloor jy jou geld, by die derde een vergeet jy om te betaal en hulle skop ’n herrie op en skreeu agter jou aan en vierdens trap jy in die trein op ’n vrou se nuwe rok...

Aag! Jy raak so opgewerk oor al die palawa dat jou bene die hele nag pyn en jy van krokodille droom.

Wel, jy het nou al die aankope gedoen, maar waar en hóé pak jy al die fieterjاسies? Byvoorbeeld, hoe sit jy die koperpot saam met die lampglas of die karbolsuur saam met die tee?

Kolkachov: Hoe pak jy ’n kombinasie van bierbottels en hierdie fiets? Dis die werk van ’n Herkules, ’n genie! Maak nie saak watse truuks jy probeer uithaal nie, een of ander tyd gaan jy iets breek of verloor.

By die stasie en op die trein moet jy met jou arms op en uitmekaar staan om die pakkies in die lug te hou. Een pakkie knyp jy onder jou ken vas met nog pakkies, kartondose en sulke soortgelyke snert al oor en onder jou! Die trein trek weg. Die passasiers begin jou pakkies in alle rigtings rondgooi en skuif. Jy het jou pakkies op iemand anders se sitplek gesit. Hulle gil, vloek en skel! Hulle roep die kondukteur, hulle dreig om jou van die trein af te gooi, maar wat kan jy doen? Ek staan maar net daar en knip-knip my oë soos ’n dom donkie wat met ’n sweep gedonder word!

Nou luister hierna! Ek kom by die huis. Jy sou dink ek sou ’n lekker doppie wou vat en ’n stukkie kos in my lyf kry na al my uitmergelende werk. Nê?... nê?... nê? Maar nee! Daar is nie ’n manier nie! My vrou sit net so en en gluur en spioeneer op my. Jy het skaars aan jou sop begin proe en sy slaan haar kloue in jou in – slaaf wat jy is.

“Wil jy nie na daai amateuropvoering gaan kyk of gaan dans nie?”

Jy kan nie weier nie. Jy ’s ’n getroude man en die woord ‘getroude man’, as dit vertaal word in die taal van inwoners van die platteland, beteken eintlik ‘dom pakkier’, wat jy so swaar kan oorlaai as wat jy wil, sonder enige vrees van ingryping deur die Vereniging vir die Beskerming van Diere teen Wreedheid. So, jy gaan en bekyk ’n ding soos “*Die familieskandaal*” of so iets. Jy klap hande as jou vrou vir jou so sê, en jy voel slegter en slegter en slegter, tot jy voel jy kan enige oomblik in ’n totale woede-uitbarsting ineenstort.

As jy gaan dans moet jy dansmaats vir jou vrou soek en as daar te min van hulle is, moet jy met éié vrou sakkie-sakkie. Jy kom na middernag terug van die “*Familieskandaal*” of die dans en jy is nie meer ’n man nie.

Kolkachov: Jy’s ’n nuttelose, kruppel ou goiingsak.

Maar dan..! Jy glip skelm uit die voorhuis uit sonder dat iemand agterkom – reguit kamer toe.

Wel, uiteindelik het jy gekry wat jy wil hê. Jy trek uit en klim in die bed. Dis wonderbaarlik heerlik... Jy kan jou oë toemaak en slaap... Alles is so lieflik sag, poëties en warm... Jy verstaan? Daar is geen kinders wat agter die muur kerm nie, jy is ontslae van jou vrou, jou gewete is skoon. Wat meer wil jy hê...? Jy val aan die slaap - en skielik hoor jy – Bzzz...zzz...zzz! ’n Gezoem... Muggies! *(Hy vlieg regop op die sofa)*

Derduisendmaal vervloekte muggies! *(Hy slaan sy vuiste in sy handpalms)* Muggies! Een van die Plae van Egipte! Een van die martelmaniere van die Inkwisisie! Bzzz...zzz...zzz... Hulle klink so... weemoedig... so pateties... asof hulle jou om verskoning vra, maar die bliksems steek jou só, dat jy jou ’n uur later nog sit en krap. Jy rook. Bzzz...zzz...zzz... *(Hulle steek hom nou op verskeie plekke)* Dit help nie! Jy gaan vir volle rondomverdediging! Jy trek jou toe van kop tot tone, maar verniet! Bzzz...zzz...zzz... onder die kombers in. Dan offer jy jouself maar op en laat die vervloekte goed jou opvreet. Net as begin gewoon raak aan die muggies begin ’n ander plaag.

In die voorhuis begin jou vrou en haar twee vriende sentimentele liedjies oefen. Hulle slaap die heeldag en oefen vir hulle amateurkonserte in die nag. Ag liewe Hemel! Daardie twee tenore se gekweel is ’n marteling waarmee geen muggie op aarde mee kan kompeteer nie.

(Hy kry die houding van ’n operaster en sing)

“O, teer beminde, sê tog nie

Dat my droewig daad

Jou skone jeug se eer

Verrinnewe... éééér het nie!”

Kolkachov: O, die afskuwelike dierasies! Hulle het my omtrent vermoor. So om myself ’n bietjie doof te kry, klap ek my ore. Dit kerm en klaag so aan tot vieruur! (*Hy sak nou totaal verswak, ineengekrimp op die sofa neer*) O, gee my net ’n bietjie water, my broer... Ek kan nie... Dankie...

Wel, dan staan jy, sonder enige slaap, sesuur in die more op en strompel stasie toe. Jy hardloop om nie laat te wees nie. Dis nat, modderig, mistig en koud – brrr!

Jy kom by die werk aan en die Sekretaris is nog steeds met verlof en Khrapov moes gaan trou en is nou op sy wittebrood. Jy word grootdorp toe beveel en alles begin wéér van vóór af.

Daar het jy dit, broer. Dis ’n ááklige lewe. Ek wens dit nie my grootste vyand toe nie. Jy verstaan – ek is siek! Asma, sooi-brand, noem maar op. Ek is altyd bang vir iets! Ek het slegte spysvertering, alles is vaal voor my... Ek het ’n regte psigopaat geword...

(*Hy kyk rond*) Net tussen ons, my liewe broer. Ek wil vir Checotte of Merzheyevsky gaan sien. Daar is ’n duiwel in my, broer. In oomblikke van neerslagtigheid en pyn, as die muggies my steek of die tenore sing, word alles voor my skielik donker. Ek spring uit die bed en hol soos ’n mal man in die rondte en skree: “Ek soek bloed! Ek soek bloed!” En die hele tyd wil ek regtig net ’n mes in iemand se pens steek of hom oor die kop slaan met ’n stoel. Dis waarnatoe die lewe op die platteland ’n mens dryf, my liewe Alexey Alexeyevitch. (*Hy val Alexey omtrent in trane om die nek*)

Murashkin: Sjoe, sjoe sjoe,, Toe-nou-maar...

Kolkachov: En niemand het enige simpatie met my nie. Almal, lyk dit my, dink dit is normaal... soos dit daar móét wees. Mense giggel en lag selfs daar? Maar ek verstaan beter. Ek is ’n lewende wese en ek wil lewe! Hierdie lewe is nie ’n lawwe klug nie – dis ’n tragedie! So, as jy my nie die

rewolwer wil gee nie, gee my ten minste simpatie.

Murashkin: Ja ... sjoe-sjoe-sjoe... Jy het my simpatie.

Kolkachov: Ek sien hoe eg jy simpatiseer, my dierbare vriend. (Op) Totsiens. Ek moet gaan ansjovis en wors koop... en tandepoeier en dan stasie toe.

Murashkin: Waar bly julle?

Kolkachov: By die rivier. Langs die Carrionrivier.

Murashkin: (opgewonde): Regtig! Dan ken jy vir Olga Pavlovna Finberg wat daar bly?

Kolkachov: Ek ken haar. Ons is ou kennisse.

Murashkin: Dis absoluut wonderlik! Dis nou so gerieflik en sal jy so gaaf wees...

Kolkachov: Wat is dit?

Murashkin: My goeie vriend, sal jy vir my ‘n ou klein gunsie doen? Belowe my nou...

Kolkachov: Wat is dit?

Murashkin: Dit sal so vriendelik wees, my dierbare man. In die eerste plek, stuur asseblief vir Olga Pavlovna my beste wense en groete. In die tweede plek, daar is ‘n ou klein dingetjie wat ek graag wil hê jy moet vir haar saamneem. Sy het my gevra om vir haar die ou dingetjie in die hande te kry en nou kry ek niemand om die naaimasjien by haar af te lewer nie... Ag, vat jy dit, my vriend. En jy kan sommer terselfdertyd hierdie kanarie in sy hok saamvat. Wees net versigtig, as jy die deurtjie breek... Vir wat kyk jy my nou so snaaks aan?

Kolkachov: Naaimasjien... Kanarie in ‘n hok... Sysies... Vinke...

Murashkin: Ivan Ivanovitch, wat's fout met jou? Hoekom word jy so pers?

Kolkachov (stamp sy voete): Gee my die naaimasjien! Waar's die voëlhok? Kom

klim jy sommer jouself op my rug! Vreet my op! Skeur my aan stukke!
Vermoor my! (*Hy klem sy vuiste*) Ek soek bloed! Bloed! Bloed!

Murashkin: Jy’t mal geword!

Kolkachov (*trippel op sy voete*): Ek soek bloed! Bloed!

Murashkin (*verskrik*): Hy’t mal geword! (*Hy roep verskrik*) Peter! Maria! Waar is julle? Help!

Kolkachov (*jaag hom deur die kamer*): Ek soek bloed! Bloed!

Ligte doof uit en/of gordyn

Einde

&&&&